

AKRABA MEKTUPLARINI İÇEREN BİR MÜNŞEÂT MECMUASI

Savaşkan Cem BAHADIR¹

Özet

Mektup, İslamiyet'in kabulünden sonra inşâ ilmi altında gelişerek büyüyen bir edebî türdür. Mektup, Arap ve Fars edebiyatlarının ardından XV. yüzyıl itibarıyla Türk edebiyatında da varlığını göstererek ilk edebî örneklerini vermeye başlamıştır. Zaman içerisinde edebî mektupların nasıl yazılacağı hakkında bilgiler ve mektup örnekleri içeren eserler verilmeye başlanmıştır. Sözü edilen eserler de münşeât/ münşeât mecmuası olarak adlandırılmış ve edebiyat tarihi içinde kendine önemli bir yer edinmiştir. XVIII. yüzyıla geldiğinde ise mektup yaygınlaşmış ve halk tarafından da benimsenmiş bir tür haline gelmiştir. Çalışmaya konu olan eser, içerisinde barındırdığı mektup örnekleriyle dikkat çekmektedir. Çünkü eserde yer alan mektuplar alışla gelmiş edebî mektup örnekleri yerine aile içi yazışmaları ihtiva etmektedir. Eserde, karı- koca, baba-oğul, gelin-güvey, dayı, teyze, amca vb. akrabaların birbirlerine yazdıkları -hatta kimi yerlerde ev satışı, yakınına gönderdiği harçlık gibi özel işlerini dile getirdikleri- mektup örnekleri kendine yer bulmaktadır. Çalışmada öncelikle edebî tür olarak mektupla ilgili bilgiler verilecek akabinde yazma nüsha tanıtılarak metin neşredilecektir.

Anahtar Kavramlar: Münşeât, mecmua, akraba, mektup.

A MECMUA OF MUNŞEÂT CONTAINING RELATIVES LETTERS

Abstract

Letter is a literary type which was developed under the science of prose after İslam. Letter type, gave it's first examples in Turkish literature in XVth century after Arabic and Persian literature. In time some literary sources developed which was giving information about how to write letter and including letter examples. These works known as münşeât and got an important position in literary history. In XVIIIth century letter got a popular type and people embraced it. This manuscripts take attention with the letters in it. In this manuscripts there is no literary letter but there are letters which written to relatives. Manuscripts including letters from man to wife, son to father, to uncle, to aunt etc. Also these letters including private business of the writers. In this work firstly we will try to give information about letter and münşeât after this text will be transcribed.

Keywords: Münşeât, mecmua, relative, letter.

¹ Yrd. Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, sacemb@hotmail.com.

GİRİŞ

Mektup² bugünkü iletişim araçlarının olmadığı zamanlarda yaygın bir şekilde kullanılan ve haberleşmeyi sağlayan unsurlardan en önemlisidir. Mektup: “Bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kâğıt, name” anlamına gelmektedir. Kelimenin Farsçası “nâme” Türkçesi “betik, bitig”dir. Dilimizde mektup kelimesi yerine “lahika, nâme, arzuhal, iltifat-nâme” gibi kelimeler de kullanılmıştır. Kâmus-ı Türkî’ye göre mektup: “Gerek iş ve gerek arz-ı muhabbet ve tebrik ve taziye v.s. zımında bir âdemden bir âdeme yazılıp gönderilen kâğıt, bitig, nâme, risale, varaka, nemika.”³ Lügat-ı Nâci’de ise “Başka başka merhalede bulunan iki kişinin yek diğerine gönderdikleri kâğıt, nâme, tahrirat. Bir şehri dâhilde teati edilen evraka (tezkire) namı verilir. Eskiden (emir-nâme) makamında kullanılırdı.”⁴ şeklinde tarif edilmektedir.

Bütün dünyada olduğu gibi edebiyatımızda mektup önemli bir yer tutmuş, İslamiyet’in kabulünden sonra bir bilim dalı olan “inşâ”nın altında gelişimini sürdürmüştür. Arapça bir kelime olan “inşâ”, “نشأ” kökünden türetilmiş; sözlüklerde önceleri “ortaya çıkarmak, icat ve ihdas etmek, yaratmak” anlamlarına gelmekteyken, daha sonra “kurmak, üretmek ve yazmak” gibi anlamlar kazanmış bir kelimedir. Kelimenin zaman içerisinde “yazmak, yazma sanatı ve kompozisyon” gibi anlamlar yüklenerek resmî ve özel yazışmaların belirli bir usule göre yapılmasının inceliklerini ve mektup yazma sanatını ifade eden bir terim haline geldiği görülmektedir. Bu sanatı konu edinen disipline “ilmü’l-inşâ”, inşâ yazarına “münşî”, bu ilmin kurallarına uygun olarak hazırlanmış metinlere de “münşeât” adı verilmiştir. Edebî anlamıyla münşeât, “inşâ ilmi ile ilgili öğretici bilgilerin yer aldığı süslü ve sanatlı inşâ örneklerinin daha ziyade mektup türü güzel yazıların yer aldığı kitap ve mecmûalar” anlamına gelmektedir. Buna göre inşâ ilmiyle ilgili öğretici bilginin, sanatlı ve süslü örneklerin ve genellikle mektup türünde yazıların içinde bulunduğu mecmualara münşeât denir.

² Giriş kısmında mektup ve münşeât kavramları hakkındaki bilgiler şu kaynaklardan derlenerek hazırlanmıştır: Recep Gökçe, (2006). Eski Türk Edebiyatında Mektup ve Bir Mecmû’a-i Münşeât (İnceleme- Metin- Tıpkı Basım). Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi SBE; Hasan Ali Esir, (hızl.) (2006), Münşeât-ı Lâmiî: (Lâmiî Çelebi'nin mektupları)-İnceleme-Metin-İndeks-Sözlük. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yay.; Orhan Şaik Gökyay, (1974). “Tanzimat Dönemine Değın Mektup”. Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi: C:XXX, s.17-23; Halil İbrahim Haksever, (1995). Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar ve Nergis’in Münşeâtı, Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi SBE.; Mustafa Uzun, (2000), “Münşeât”, Diyanet İslâm Ansiklopedisi, C 22, s. 338-339.; H. Dilek Batıslam, (2002). “Mesnevilerde Mektup Tarzı Anlatım”. İlmî Araştırmalar Dergisi: C. 13, s.17-34.; İ. Çetin Derdiyok, (1994). “Eski Türk Edebiyatı’nda Mektup Yazma Kuralları Hakkında Bilgi Veren En Eski Eser Ahmed-i Dâ’î’nin Terssül’ü.” Toplumsal Tarih S. 6.; İ. Çetin Derdiyok, (1994). XV. yy. Şairlerinden Mesîh’in Gül-i Sad-Berg’i. Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.; İ. Çetin Derdiyok, (1997). “Eski Edebiyatımızdan Günümüze Mektuplara Biçim”. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Dergisi: Sayı: 415, s. 665-671.; İ.Çetin Derdiyok,. (1999), “Osmanlı Devrinde Mektup Yazma Geleneği”, Osmanlı Kültür ve Sanat, C 9, s. 731-740. ; İsmail Durmuş, (2000). “İnşâ”, Diyanet İslâm Ansiklopedisi, C. 22, s. 334.

³ Şemsettin Sâmî, Kâmus-ı Türkî, İst., 1996, s. 1390

⁴ Muallim Nâci, Lügat-i Nâci, İst., 1995, s. 825

Edebiyat tarihimiz içinde en eski tarihli XV. asrın başlarına ait olan mektup türü⁵, zamanla gelişmiş; bir mektubun nasıl yazılması, mektup yazılırken nelere dikkat edilmesi gerektiği vb. hususları ayrıntılı şekilde anlatan didaktik mahiyette eserler kaleme alınmıştır. Muhtevaları itibarıyla⁶ edebî, tarihî ve didaktik münşeâtlar olarak sınıflandırılan bu eserlerin edebî olanları Ali Şîr Nevâyî, Lâmi'î, Veysî, Nergisî, Nâbî ve Kânî gibi klasik Türk edebiyatının önde gelen şair ve yazarlarına aittir.⁷

“Osmanlılar mektubu bir ihtisas dalı halinde düşünmüşler, mektup yazma ve haberleşme usullerini, kaidelerini tespit kılıp gösteren, bunları numune mektuplarla tatbik eden “münşeât” , “mecmua” gibi isimler verdikleri, böylece de kurallarını ortaya koydukları müracaat eserleri vücuda getirmişlerdir.”⁸ Dîvan edebiyatında mektup denildiğinde akla ilk gelecek tür, sözü edilen münşeât mecmualarıdır. Bunlar da belli başlı üslupla birbirine benzeyen mektuplardır. XVIII. asırda edebiyat, renkli ve halka/avama ait unsurların içinde bolca olduğu bir hale bürünmüştür. Günlük konuşma diline yaklaşmış bir dil kullanılmıştır. Bu dönemde⁹ yazılmış olan münşeât mecmualarında da dilin sadeliği dikkat çekmektedir. Halkın birbirine yazdığı mektuplar bir yana bırakılacak olursa mektupların birbirine yakın şekilde ele alındığını yalnız mevki, makam, durum ve konuya göre farklılıklar gösterdiği görülür. Münşeât mecmuaları içinde adına “nâme” dediğimiz sevgiyi dile getiren mektuplar en az rastlanılanıdır. Elimizdeki eserde “Dosta nâme sûretidür” başlıklı bir nâme örneği de yer almaktadır.

Klasik edebiyatın ürünü olan mektuplar elkâb, ibtidâ, tahallüs, talep, intihâ, duâ ve imza bölümlerinden oluşmaktadır. Bu kavramlar kısaca şu şekilde izah edilmektedir:

“*Elkâb*”: Rütbe ve unvan belirten sözlerdir. “*İbtidâ*”: Mektupların başlangıç bölümüdür. Burada saygı ve selam sözlerine yer verilir. “*Tahallüs*”: Başlangıç bölümünden asıl konunun yer aldığı ve isteklerin bildirildiği talep bölümüne geçişi bildiren bölümdür. Bir bakıma kasidelerdeki girizgâh gibidir. “*Talep*”: Mektubun asıl konusunu oluşturan bölümdür. Burada daha çok bildirilmesi gereken bir durum, bir duygu, bir düşünce yer alır. Bildirilenler çoğunlukla istek niteliğinde olduğundan bu bölüme talep adı verilmiştir. “*İntihâ*”: Mektupların nihayet bulunduğu, son bölümdür. “*Duâ*”: çoğu kez intihâ bölümünden sonra yer alan, iyi dilekleri bildiren sözlerdir. “*İmza*”: Mektubu yazanın adının yer aldığı kısımdır. Mektubu yazanın kim olduğunun bilinmesi

⁵ Ahmed-i Dâ'î- Teressül , Yahya b. Mehmet el-Kâtip, Menâhicü'l-İnşâ; Şeyh Mahmûd b. Edhem, Gülşen-i İnşâ; Mesîhî, Gül-i Sad-berg; Hüsâm-zâde Mustafa Efendi, Mecmûa-yı İnşâ adlı eserler edebiyatımızın ilk münşeâtları olarak edebiyat tarihine geçmiştir.

⁶ Ağâh Sırrı Levend, münşeât mecmualarını konularına göre dört grupta toplamaya çalışmıştır: 1. Resmî yazıların bir araya gelmesiyle oluşmuş mecmualar. 2. Münşeât ya da mecmua adı altında padişah, vezirler, gaziler, kadılar, emirler ve seyhler için yazılacak yazıların başlıkları, bu yazılara hangi cümlelerin uygun düşeceği, beyitler ve örneklerin seçimi ve hatimelerin nasıl yazılması gerektiği hakkında bilgi veren mecmualar. 3. Yalnız bir şairin mektuplarından toplanmış olan münşeât mecmuaları. 4. Farklı şairlerin mektuplarının bir araya getirilmesiyle oluşmuş olan mecmualar.

⁷ Ramazan Ekinci, “Sevgiliye ve Dost(lar)a Mektuplar: Münşeât-ı Nahîfi,” Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Erzurum, 2015, S. 54 s.240 .

⁸ Arslan, Abdülbaki, Osmanlı İçtimai Hayatını Aksettiren Mektup Örnekleri, Ank., 1995, s. 1, (Gazi Üniv. Sosyal Bilimler Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

⁹ Bu dönemde yazılmış bazı münşeât mecmuaları şu şekilde sıralanabilir: Münşeât-ı Osman-zâde Tâib, Münşeât-ı Âsım, Münşeât-ı Lutfî, Mecmûa-i İnşâ, Münşeât-ı Mehmed Reşîd, Mekâtib-i Müfid, Münşeât Mecmûası, San'ât-ı Kitâbet, Risâle-i İnşâ, İnşâ-i Mergûb.

açısından önemlidir. Dîvan edebiyatında mektup türünün içine çeşitli konular girmektedir. “Arıza, şukka, nâme, uhuvvet-nâme, meveddet-nâme, muhabbet-nâme, tezkire, varak-pâre, kağıt gibi kelimeler hep mektup anlamına gelir. Konularına göre tehniyetnâme (tebrik etmek), tebriknâme (kutlama), takriz (bir eseri övme yazısı), taziyetnâme (başsağlığı), arzıhal (dilekçe), niyâznâme (büyüklerden dilek dileme), müzekkere (resmî dairelerden bir diğerine bir işle ilgili olarak yazılan yazı), teşekkürnâme, dâvetnâme, cevapnâme gibi isimler almaktadırlar.¹⁰

Yazma Nüshanın Tavsifi

Elimizdeki çalışmaya kaynaklık eden yazma Fransa'nın Bibliotheque National Kütüphanesi'nde Suppl-Turc 102 numarayla kayıtlıdır. Eserin ne münşîsi ne de istinsah tarihi hakkında elimizde bir bilgi mevcuttur. Yazma hakkında kesin olarak verilebilecek tek bilgi eserin 10 Janvier (Ocak) 1872 tarihinde kütüphanede kayıt altına alındığıdır. Bu yazma toplam 90 varaktan müteşekkildir. Yazmanın ilk birkaç varagında dağınık beyitler yer almaktadır. Bu karalamalardan sonra mektupların başladığı yere kadar olan bölüm boştur. Metin ise 50 numaralı varaktan başlamış ve 74 numaralı varakta sona ermiştir. Eserin her sayfası düzenli bir nesih hattıyla, harekeli olarak yazılmış ve on bir satırdan meydana gelmektedir. Eser içinde toplam 23 tane mektup sureti yer almaktadır. Bu mektuplardan bir tanesi hariç (Sultan Murâd Şâh-ı 'Aceme gönderdiği mektupdur başlıklı mektup) hepsi aile içi mektuplaşmalardan meydana gelmektedir. Amcaya, dayıya, dedeye, kocaya, kariya, teyzeye vb. akrabalara çeşitli nedenlerle yazılmış olan mektuplar derlenerek bir araya getirilmiştir.

Çalışmaya konu olan mektup örnekleri klasik mektup yazımı karakterine sahiptir. Söz konusu mektuplar akrabalara gönderildiği için “elkab ve imza” bölümlerini içermemektedir. Mektuplarda bunun dışında klasik mektup örneklerindeki gibi ibtidâ, tahallüs, talep, intihâ ve duâ bölümleri bulunmaktadır. Eserde yer alan mektupların en önemli özelliklerinden birisi aile içi yazışmaları konu etmesi diğeri ise oldukça sade bir dille ve kalıp ifadelerle yazılmış olmasıdır.

Eserde kalıp ifadelerin bu kadar çok yer alması, münşeât konusunda yapılmış çalışmalardaki ifadeleri destekler niteliktedir. Nitekim Oğuzhan Şahin tezinde bu durumu “*Münşeâtların temellenmesinde ritim ve kalıplaşmış ifadelerin önemi büyüktür. Zaten münşeâtlarda anlamdan çok söyleyiş güzelliği önemli olduğundan, münşeatin birçok kısmı seci ve tenasüp temelinde kalıplaşmış gibidir. Mektup kenarına yazılacak beyit ve murabba örnekleri ile anne, baba, oğul arası yazışma örnekleri de münşeâtlarda kalıp olarak verilmiştir.*

Mektup kenarına yazılacak beyit:

*Çü ta 'accül üzre olsa nâme-i mesûr
Olur lâ-büd anuñ 'aybı ma 'zûr*

Vâlideden oğluna:

“İzzetlü ciger-küşem 'azîzum sermâye-i iftiğârum oğlum Mehmed ey ğazretleriniñ mübârek dîdeleri bûs olunur”

¹⁰ Gökyay, Orhan Şaik, a.g.e., s.17.

Babadan oğluna:

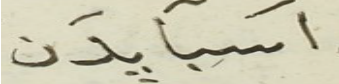
“Nūr-ı dīdem sūr-ı sīnem rāğat-ı rūğum sermāye-i ...”¹¹ şeklinde ifade etmektedir.

Eseri oluşturan mektupların kütüphane kayıt tarihine yakın bir zamanda istinsah edildiği düşünülmektedir. Bunu destekleyen kanıtlardan birisi kelimelerin imlasıdır. Özellikle “mektûb” kelimesinin –birkaç mektup başlığı hariç- bugün olduğu gibi “mektup”¹² şeklinde imla edilmesi bu düşüncüyü desteklemektedir. Ayrıca “esbâb” kelimesinin “esbâp”¹³; “cânib” kelimesinin “cânip”¹⁴; “kalb” kelimesinin “kalp”¹⁵; “Hüseyn” isminin “Hüseyn”¹⁶ şeklinde imla edilmeleri, yazının konuşma diline oldukça yaklaştığı XIX. yüzyıl civarını işaret etmektedir. Aşağıda yer alan tabloda mektupların başlıkları, kaçınıcı varakta yer aldığı ve sırasıyla ilgili bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

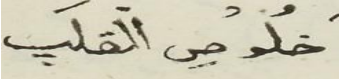
Sıra	Varak No	Mektubun Başlığı
1	50a	Kocasından kariya mektûpdur
2	51b	Hatundan kocasına mektûpdur
3	53a	Babasından oğluna mektûpdur
4	54b	Anasından oğluna mektûp
5	56a	Oğuldan anneye mektûpdur
6	57b	Oğuldan babaya mektûpdur
7	59a	Karındaşımdan karındaşıma mektûpdur
8	60a	Bir kişi dayısına mektûpdur
9	60b	Kız karındaşa mektûpdur
10	62a	Amucaya mektûp sûretidür
11	63a	Geline mektûp sûretidür
12	64b	Bir kimesne ağasına mektûpdur
13	66a	Deyn temessüki sûretidür
14	66b	Teyzeye mektûp sûretidür
15	67b	Dosta nâme sûretidür
16	68b	Bir âdem üvegi kız karındaşıma mektûpdur
17	69b	Bir âdem kölesine mektûpdur

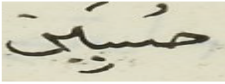
¹¹ Şahin, Oğuzhan (2005). Mecmu'a-i Münşeât TDK KTP. A. 363/1 (İnceleme- Metin- Tıpkıbasım). Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 35.

12 54b, 62a, 63a vd.

13 72a

14 57b.

15 57b.

16 64a.

18	70a	Bir âdem dedesine gönderdiği sûret-i mektûpdur
19	71a	Sultan Murâd Şâh-ı 'Aceme gönderdiği mektûpdur
20	71b	Bir âdem kız karındaşı kızına gönderür sûret-i mektûpdur
21	72a	Celepler ve gayrılar saraya gönderdiği tezkiredür
22	72b	Küçük kızdan babasına mektûp
23	73b	Karı güveyigüne gönderdiği mektûp sûretidür

Sonuç

Hazırlanan bu çalışmayla son dönem münşeât mecmualarından bir örneği gün ışığına çıkarmak hedeflenmiştir. Eser, özellikle aile içi yazışmaları içermesi, kullandığı dilin sade olması, mektupların içeriğinde özel bilgilerin yer alması yönüyle farklı bir münşeât özelliği göstermektedir. Eserde yer alan bazı kelimelerin yazımının günlük konuşma diline yaklaştığı ve orijinal dilindeki yazımından ziyade Türkçe'deki kullanımına uygun imla edildiği görülmüştür. Eserde yer alan mektuplar her ne kadar sade bir dil ile yazılmış olsa da klasik mektup formatında gerekli olan (elkâb ve imza bölümleri hariç) bölümlere sahiptir. Eserde dikkati çeken bir diğer husus da kalıplaşmış ve birbirine benzer ifadelerin mektuplarda oldukça fazla yer almasıdır. Bu durum eserin derleme bir eser olmak yerine tek elden çıkmış olabileceği kanaatini oluşturmaktadır. Mektupların başlıkları göz önüne alındığında ve dönemin sosyo-kültürel ortamı düşünüldüğünde –okur-yazarlık, kadınların toplum içindeki durumu vb.- bazı mektupların, (Küçük kızdan babasına mektûp, geline mektûp sûretidür, hatundan kocasına mektûpdur vb.) mektup örneği göstermek adına eseri toplayan kişi tarafından kurgulanmış olabileceği de gözden kaçmamalıdır. Ayrıca eserin, Agâh Sırrı Levend'in münşeâtlar için yaptığı dört maddeli tasnifin dışında kaldığı da gözlemlenmiştir. Yazma, akraba mektuplarını içermesi yönüyle farklılık arz etmektedir.

Kaynakça

- ARSLAN, Abdülbaki (1995). *Osmanlı İçtimai Hayatını Aksettiren Mektup Örnekleri*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BATISLAM, H. Dilek (2002). "Mesnevilerde Mektup Tarzı Anlatım". İlmî Araştırmalar Dergisi: C. 13, s.17-34.
- DERDİYOK, İ. Çetin (1994). "Eski Türk Edebiyatı'nda Mektup Yazma Kuralları Hakkında Bilgi Veren En Eski Eser Ahmed-i Dâ'înin Terssül'ü." Toplumsal Tarih S. 6.
- DERDİYOK, İ. Çetin (1994). XV. yy. Şairlerinden Mesîhî'nin Gül-i Sad-Berg'i. Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DERDİYOK, İ. Çetin (1997). "Eski Edebiyatımızdan Günümüze Mektuplara Biçim". Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Dergisi: Sayı: 415, s. 665-671.
- DERDİYOK, İ.Çetin. (1999), "Osmanlı Devrinde Mektup Yazma Geleneği", Osmanlı Kültür ve Sanat, C 9, s. 731-740.
- DURMUŞ, İsmail (2000). "İnşâ", Diyanet İslâm Ansiklopedisi, C. 22, s. 334.

- EKİNCİ, Ramazan. (2015), "Sevgiliye ve Dost(lar)a Mektuplar: Münşeât-ı Nahîf". Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Erzurum, S. 54, s.239-287.
- ESİR, Hasan Ali (hızl.) (2006), *Münşeât-ı Lâmiî: (Lâmiî Çelebi'nin mektupları)-İnceleme-Metin-İndeks-Sözlük*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yay.
- GÖKÇE, Recep (2006). *Eski Türk Edebiyatında Mektup ve Bir Mecmû'a-i Münşeât (İnceleme- Metin- Tıpkı Basım)*. Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi SBE.
- GÖKYAY, Orhan Şaik (1974). "Tanzimat Dönemine Değın Mektup". *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*: C:XXX, s.17-23.
- HAKSEVER, Halil İbrahim (1995). *Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar ve Nergisî'nin Münşeâtı*, Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi SBE.
- LEVEND, Agâh Sırrı(2008). *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, TTK Yay.
- MUALLİM NÂCİ (1995). *Lügat-i Nâci*, İstanbul.
- OKTAY, Adnan (hızl.) (2014). *Nâbî'nin Münşeât'ı: İnceleme-Metin*. Doktora Tezi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi SBE.
- SÂMİ, Şemsettin (1996). *Kâmus-ı Türkî*, İstanbul.
- ŞAHİN, Oğuzhan (2005). *Mecmu'a-i Münşeât TDK KTP. A. 363/1 (İnceleme- Metin- Tıpkıbasım)*. Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- UZUN, Mustafa (2000). "Münşeât", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, C. 22, s. 338-339.
- YILMAZ, Fehmi (2010). *Osmanlı Tarih Sözlüğü*. İstanbul. Gökkuşbe Yayınları.

METİN¹⁷

(50a) **Kocasından karıya mektüpdür**

‘İzzetlü ve mürüvvetlü cânumdan ‘azîzüm ğelälüm ğuzûrlarına derûn-ı dilden ve cân-ı gönülden hezâr muğabbet ve iştiyâk üzere bî-nihâye selâmlar ve ĥayr du‘âlar ‘arz idüp mübârek ĥâşır-ı şerîfîñüzi ne minvâl üzere su‘âl idelüm eyüler ve ĥôşlar mısız dâ‘yîmâ Çaq subĝânehu ve te‘âlâ ğazretlerinüñ ğıfz-ı emânında ber-ĥarâr olup zevĝ ü şafâlarda müstedâm olasız âmîn yâ Mu‘în eger mürüvvetiñüz temevvüc idüp şaraf-ı aĝvâlimizden şu‘âl-i şerîf olunur ise elĝamdülillâhi te‘âlâ vücudumuz dâ‘ire-i (50b) şıĝĝatde mevcüd olup rüz u şeb evĝât-ı ĥamsede ĥayr du‘âñuza meşĝül ve dîdârîñuza müştâk-ı ‘azîm olduĝumuz nihân degüldür ve daĥı aĝvâl-i sâ‘yîremüzden su‘âl olunur ise ĝâliyâ gelüp diyâr-ı Bağdâda dâhil olduĝ inşâ-allâhu te‘âlâ ol âsâme aĝvâlini ber-şaraf idüp ve ‘Alî Begde olan yüz seksen ‘aded riyâl ĝuruşumızı daĥı alup ol cânibe revâne olmaĝ murâdımızdır ve ĝâmil-i mektüp birâderüm Celep Ğasan Beg ile bir ĥumâş ve iki şöp bürüncik ve yigirmi sekiz esedi size ĥarçlık (51a) irsal olunmuşdur lede‘l-vuşül gerekdür kim zikr olan aĝça ve ĥumâş ve iki şöp bürünciĝün vuşûlin bize bir gelür âdem-ile i‘lâm eylesesiz ve ümîzdür ki bizi ĥayr du‘âdan ferâmüş itmesesiz ve ciger küşem Emînecigümün çesm ü ebrûların bûs idüp hezâr iştiyâklar ile selâmlar ve ĥayr du‘âlar iderem ĥabûl ĥılına ve daĥı cümle ĥomşucuĝlara ve sâyir bizi bilüp su‘âl iden eĝıbbâya ‘ale‘l-infirâd selâmlar ve ĥayr du‘âlar idüp ĝâl-i ĥâşırılarn su‘âl iderüz ĥabûlü mercüdur bâķî ve ‘s-selâm

(51b) **Ĥatundan kocasına mektüpdür** ‘İzzetlü ve mürüvvetlü cânâ berâberüm ehlîmüz ğelälüm Meĝemmed Aĝa ğazretlerinüñ mübârek ĝuzûri şerîflerine derûn-ı dilden ve cân u gönülden envâ‘ı muğabbet ve hezâr-ı iştiyâklar ile ve envâ‘-ı ĝâşret ile ĝadden efzün ve ĥıyâsdan bîrûn bî-ĝadd ve lâ-yu‘ad selâmlar ve ĥayr du‘âlar ‘arz olunup ol gülden nâzük mizâc-ı şerîfîñüzi su‘âl iderüz dâ‘yîmâ ol münezzeĥ yüce mevlânuñ ğıfz-ı emânlarında ber-ĥarâr olup ve ol mübârek vücûd-ı şerîfîñüzi cemî‘ ĥaşâlardan mansûr ve mużaffer (52a) eyleyüp sâye-i luşfiñuzi üzerimizden dür itmesesiz ve ol cemâl-i pâķîñüze ol mertebe iştiyâķımız vardır kim ta‘bîri mümkün degildür gice ve gündüz gözlerimiz yollarda ĥalmışdur luşf idüp âyende vü revende vâķi‘ olduĝça selâmet ĥaberîñüzi diriĝ itmeyüp ĥalb-i vîrânemüzi ĥandân itmeden ĥâlî olmayasız ve kerem-i mürüvvetiñüz cüş ve mihr ü mürüvvetiñüz ĥurüş idüp şaraf-ı aĝvâlimüzden su‘âl-i şerîf olunur ise elĝamdülillâhi te‘âlâ şıĝĝat-ı ber-vücüd olup dâ‘yîmâ ĥayr du‘âñuzdayam fî-mâ b‘ad mektüb-ı şerîfîñüz gelüp vuşül buldı sizleri görmiş ĥadar (52b) ĝażż eyledük ve irsâl buyurduĝuñuz yigirmi sekiz esedi ve bir ĥumâş ve iki şöp bürüncik gelüp vuşül buldı Çaq te‘âlâ ‘ömürler virsün imdi varaĝa vuşûlinde luşf idüp gelmeñüzden ve selâmet ĥaberîñizden bizi âĝâĥ eylesesiz ve ciger küşenüz mübârek yed-i şerîfîñüz bûs idüp du‘âlar ider sizlere ĝâyet iştiyâķı vardır Çaq te‘âlâ ğazretleri ‘an-ĥarîbü‘z-zamân dîdâr ĝörüşmek nasip eyleye âmîn yâ Mu‘în ve daĥı ĥomşucuĝlar ve sâyir sizi bilen döstlar selâmlar ve du‘âlar ider ĥabûlü mercüdur bâķî ed-du‘â

(53a) **Babasından oĝluna mektüpdür**

¹⁷ Eser harekeli bir metindir. Bu seseple bazı kelimelerin ve eklerin imlalarında farklılık olsa da metindeki harekelendirme baz alınarak okunmaya çalışılmıştır. Metin tamiri yapılan kelimelerde, yapılan eklemeler “[]” işareti ile gösterilmiştir. Okuma noktasında tereddüt içine düşülen kelimelerde ise “(?)” işareti kullanılmış ve tereddüt edilen kelimenin aslı, dipnotta gösterilmek suretiyle ilgili kelime hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

‘İzzetlü ve mürüvvetlü gözüm nürü gönülüm sürürü ciger küşem oğlum ‘Abdü’l-kâdir ağa ğazretlerinüñ ğuzürü ‘âlîlerine dürer-i du‘â-yı nürânî ve ğurer-i esniye-i rûğânî iblaĝından soñra nedür ol mübârek mizâc-ı şerîf-i vâcibü’l-ımtizâclarıñuz eyüler ve hõşlar mısız dâ’yimâ Çaç subĝânehu ve şe‘âlâ ğazretlerinüñ ğıfz-ı emânlarında şül-i ‘ömr ve ‘âmel-i şâliĝ ile ber-ķarâr olasız âmîn bi-ĝürmeti şeyyidü’l-mürselîn eger mürüvvetiñüz deryâsı hürüşa gelüp bu pederiñüz aĝvâlınden tefâĝĝu’s-ı şerîf câ’iz buyırılır-ise (53b) elĝamdulillâhi’l-Meliki Mennân vücüd-ı hâk-âlüdımız dâ’ire-i şıĝĝatde mevcüd olup rüz-ı şeb cemî‘ döstlaruñ ve bâ-ĝuşûs siz ağa oğlumuzuñ hâyır du‘âlarında olduĝumuz cenâb-ı Hüdâya ma‘lumdur ve dañı bu dîdârınız şem‘ine pervâne olan vâlideñüz aĝvâlınden su‘âl olunur ise elĝamdulillâhi te‘âlâ şıĝĝat üzere olup gice ve gündüz mübârek cemâliñüze hâyırân ü ser-gerdân olduĝları ma‘lüm u sa‘âdetdür ve dañı benüm oğlum mürvet idüp size sıfârîş itdügümüz tımâr aĝvâlıni bir hõşça berât itdürüp ve ol deyn (54a) temessükini dañı alup ‘acele üzere bize ‘ilâm eyleyesiz ve evi şatasıñuz diyü bize bildürmişsinüz dellâle virdük seksen beş biñ aķçeye çıķdı ĝâliyâ şalaħor Süleymân aĝanuñ üzerinde ħalmışdur eger murâdıñuz olur ise bize ‘ilâm idesiz aķçasını alalum ĝıfz idelüm aña göre bildiresiz ihmâl itmeyesiz ve yine benüm oğlum bizi dañı hâşırı mübârekeden ihrâç buyurmayasız ve sâyir aķrabalarıñuz fil’l-cümle selâmet üzere olup selâmlar ve hâyır du‘âlar itmişlerdür ħabüli mercüdur (54b) bâķī hemîşe ‘ömr ü devlet müstedâm

Anasından oğluna mektüp ‘İzzetlü ve mürüvvetlü gözüm nürü başım tâcı gönülüm çerâĝı cihânda varım ‘ömrüm sermâyesi oğlum Sefer Aĝa luşf-ı keremlerine selâmlar ve hâyır du‘âlar olunup şad-hezâr muĝabbetler olunduĝtan soñra nicedür ol gülden nâzûk ve ‘anberden laşif mizâc-ı şerîfiñüz benüm çeşmüm çerâĝı oğlum hemân cenâb-ı bârîden ricâmuz budur kim dünyâlar durduķca ber-ķarâr olup ‘izz ü rif‘at ve kemâl-i şıĝĝat ile ħâ’yim olasız âmîn ve dañı eger bu dîdârıñuz (55a) şem‘ine pervâne-veş ihrâķ-ı bi’n-nâr olmuş ve ĝasret-i iştıyâķıñuz ile dîdeleri nâlân olan vâlideñüz aĝvâlınden tefâĝĝu’s-ı şerîf erzânî ve sezâ-vâr buyırılır ise elĝamdulillâhi te‘âlâ vücüdımız şıĝĝat üzere mevcüd olup şeb ü rüz hâyır du‘âlarıñuz evrâdına müdâvîm ve dîdâr-ı şerîfiñüze ĝâyeti’l-ĝâye müştâķ ve hâyırân oldugumuz ma‘lüm-ı Hüdâdur benüm oğlum mübârek cemâliñüz müşâhedesinden dür ve mehcür olaldan berü ĝâyet-ile firâķıñuz çekerem hemân cenâb-ı Çaçdan ricâmuz budur kim ‘an-ķarîbü’z- (55b) zemân mübârek cemâliñüz ile mülâķat naşib ola âmîn fi-mâ ba‘dehü benüm nür-ı dîdem bundan aķdem bize emânet olan eşyâlar için ĝucet mücebince yedi yüz altun getirüp cümle ħomşucuķlar mâbeyninde teslim eylediler ĝâliyâ ĝıfz itdük ve rehînleri virdük elĝamdulillâh ol ħasâvetden hâlâş olduķ şöyle ma‘lüm-ı sa‘âdet olma imdi benüm oğlum bundan böyle bu mektübuñ cevâbını ve selâmet ahbârıñuzu bize ‘ilâm buyurmadan hâlî olmayasız ve bu şarafa gelmek murâdıñuz var mıdır ħalb-i vîrânemüz (56a) nârını hâberinüz âbıyla teskîn itmeden hâlî olmayasız ve hemşîre-zâdeleriñüz dañı selâmlar ve hâyır du‘âlar iderler ve hâşırı mübârekeñüzi su‘âl iderler ħabül mercüdur ve sâyir ħomşucuķlar ve sizi bilen eĝibbâlarıñuz dañı selâmlar ve hâyır du‘âlar iderler ħabül mercüdur bâķī hemîşe ĝonce-i ‘izzet ĝüşâde-bâd

Oğuldan anneye mektüpdür ‘İzzetlü ve şefķatlü sebep-i vücüdüm vâlide-i müşfıķam ĝazretlerinüñ mübârek dest-i şerîflerin būs idüp ve hâk-ı pây-i tütıyâ mişâllerine yüzüm ve gözüm sürüp (56b) hezâr ta‘zîm u tazarru‘ ve niyâz-ile selâmlar ve hâyır du‘âlar ‘arz idüp ol gülden nâzûk mizâc-ı şerîfiñüzi eyüler ve hõşlar mıdır gice ve gündüz rabbü’l-‘âlemîn ĝazretlerinden niyâzımız budur kim şül-i ‘ömr ve zevķ ü şafâlardan bir an hâlî olmayub sâyeñüzi üzerimizden redd eylemeye ve ‘an-ķarîbü’z-zamân vech-i mübârekeñüz müşâhedesiyle

fırākımız şādılığa tebdil olına āmin yā rabbe'l-‘ālemīn ve daḥī mürüvvetüñüz baġri cūşa gelüp bu cemālīñüz şem'ine pervāne ola ciġer küşeñüz şarafından istifsārü'l-ġāl olmur ise du'ā-i (57a) (du'ā-i)¹⁸ ḥayrīñüz berekātiyla vücūdumuz henüz şıġġat¹⁹ üzere olup leyl ü ve'n-nehār ḥayr du'āñuza meşġül ve dīdārımız müşāhedesine müştāk-ı 'azīm olduğumuz ḥafī degildür benüm sevgülü vālidem dā'yimā sizlerden ricāmuz budur kim bu oġluñuzu ḥayr du'āñuzdan ferāmüş itmeyesiz ve daḥī zikr olınan altunuñ elli altunun alup ḥarçlık idesiz ve yine zahīreden ve sāyir eşyādan lāzım olur ise bize 'ilām u ḥāl idesīñüz ve benüm vālidem cenābıñuzu bu cānibe getürmek ziyāde murādımızdur lākin bir iki ay daḥī şabr idelüm (57b) bu şarafdan iġdās itdügümüz ev daḥī temām olmuştur ve çiftleri beher levāzımları müheyā idelüm andan-şoñra sizleri getürüp bir zamān bu cānipde sākin olalum ve Aķşehirde serdār Maġmūd Aġanuñ kızını almaķ üzereyüz inşāallāhu te'ālā sizlerde vaķti ile bulırsıñuz imdi varaka vuşulında müşkil meşāliġleriñüzi görüp ber-şaraf idesiz şoñra ḥaber varduķda size ma'nī olmaya bākī ed-du'ā

Oġuldan babaya mektüpdür 'İzzetlü ve mürüvvetlü peder-i 'azīz aġa-yı mükerrrem Ken'ān Aġa ġuzūrlarına ḥulūsü'l-ķalp²⁰ ve meveddet- numūn²¹ (58a) birle ve hezār ta'zīm ü tekrīm ile ve 'izāz u ikrām birle cān u gönülden selāmlar ve ḥayr du'ālar olunduķdan-şoñra ol nūr-ile perverde olmuş şab'-ı laşīfiñüzi ne yüzden su'al idelüm hemān ol perverdigār-ı 'ālemden niyāz olınur kim dā'yimā vücūd-ı pür-envārīñüz cemī' āfāt-ı dehrden ve envā'-ı beliyātdan ve fi'l-i düşmāndan ġıfz idüp dünyevī ve uhrevī murādāt-ı maķşūdatıñuza mażhar olasız [āmīn] yā Mu'in ve daḥī elşāf u āmīmeñüz ḥurūşa gelüp aġvāl-i oġluñuz aġvālinden tefaġġuş-ı şerīf erzānī (58b) ve sezā-vār görilür ise bi-ġamdillāhi'l-Meliki'l-Ma'būd vücūdumuz du'ā-i ḥayrīñüz berekātiyle şıġġat üzere olup beher sāt-ı firūzda du'ā-i bi'l-ḥayrīñüz ire kārına müdāvīm bilesiz ve cemālīñüze daḥī ol mertebe ġasretligimiz vardur kim ta'bīri mümkün degildür ve daḥī benüm pederi 'azīzüm muķaddemā size iş'ār itdügümüz ze'āmet aġvālını niçe itdüñüz eger vücūda geldi ise Behrām Aġa ile bize ḥaber bildüresiz berāt-ı şerīfe ve sāyir levāzımlarına ne miķdār ḥarç gider ise 'ale'l (59a)-acele bildüresiz ve kerem idüp bu ġuşūşiçün müsāmaġa itmeyesiz ve Zülfikār Aġa daḥī ḥulūs üzere selāmlar ve ḥayr du'ālar iderler ķabül mercüdur bākī 'izz ü rif'at müstedām

Ķarındaşından Ķarındaşına mektüb 'İzzetlü ve meveddetlü Ķarındaş-ı 'azīzüm ve cān u lezīzüm Muġarrem Çelebi ġuzūr-ı 'ālīlerine yüzler sürüp hezārān ikrām birle ve yüz biñ tazarru' u niyāz-ile selāmlar ve ḥayr du'ālar idüp ḥāşır-ı dürer bārıñuzu su'al iderüz eyüler ve ḥōşlar mısız dā'yimā şaġn-ı şıġġatde ve şaġrā-yı selāmetde ber-ķarār olup 'ömr ü devlet ile (59b) pāyidār olasız āmin ve daḥī benüm Ķarındaşım ol kerem-i merġametiñüz ummānı ḥurūşa gelüp aġvāl-i pür-melālīmüzden istifsārü'l-ġāl buyırılır ise bi-ġamdillāhi'l-Melikü'l-müte'āl vücūd-ı ḥākimüz selāmet üzere olup dā'yimā fi'l-cümle dōstlaru[n] 'ale'l-ġuşūş siz Ķarındaşımıñuñ ḥayr du'ālarında olduğumuz pūşīde buyırılmaya ve benüm Ķarındaş-ı 'azīzüm istimā'imuz oldı-kim küçük birāderimiz merġüm olmuş el-ġükmu lillāhi te'ālā mübārek başıñuz şaġ olsun ve anlara daḥī Ķaķ raġmetler eylesün elden ne gelür imdi benüm birāderüm ġayrılaruñ (60a) daḥī selāmet ḥaberlerinden ve sāyir aġvālīñüzden bize bildüresiz bizi daḥī intizārdan ḥalās buyurasız bākī ed-du'ā

¹⁸ Bu kelime iki kez yazılmıştır.

¹⁹ Bu kelime iki kez yazılmıştır.

²⁰ Metinde "kalb" kelimesi "kalp" olarak imla edilmiştir.

²¹ Bu kelime iki kez yazılmıştır.

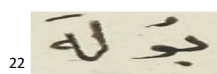

Bir kiři dayısına mektūpdur ‘İzzetlü ve rif’atlı dayım İbrāhīm elebi ğazretlerinūn mūbārek yed-i řeriflerin būs idūp selāmlar ve du‘ālar taķdīminden soñra inĝā vū i‘lām olınan budur kim nedür mizāc-ı řerifūñuz ve řab‘ u lařifñuz eyüler hōřlar mısız dā’yimā řiĝĝat ve ‘āfiyet üzere ber-ķarār olasız řaraf-ı aĝvālimūzden su‘āl-i řerif olunur ise (60b) elĝamdulillāhi te‘ālā řiĝĝat üzere olup dā’yimā ĥayr du‘alarıñuzda olduĝum ĥafti degildür ve ma‘şumcalarıñuza ve řaĝir cāriyeñuze ve İsmiĝāñ ħadına ve büyü[k] vālidemūze selāmlar ve ĥayr du‘alar olunur ħabūli rāci’dür ve sāyir bizi bilūp su‘āl iden dōřtlara selāmlar ve ĥayr du‘alar olunur ħabūl mercūdur luř idūp mektūb-ı merĝūbıñuzı dirīĝ itmeyesiz bāķi du‘ā müstedām

Řız ħarındařa mektūpdur ‘İzzetlü cān-ı berāberüm hemřirem Ğatice ħadın ĝuzūrlarına derūn-ı dilden ve cān u ĝōñūlden hezār (61a) muĝabbet ve derūn-ı meveddet birle bī-ĝad velā yu‘ad selāmlar ve ĥayr du‘alar taķdīminden soñra nedür ol řabī‘at-i ĝüzideñuz ve ol lařif vücūdiñuz eyü ve ĝōř midür dā’yimā Ğaķ subĝānehu ve te‘ālā vücūdiñuzı ve her vāķi‘ olan umūrıñuzı ve ciger ĝüşeleriñuzı āfāt-ı dehrden manřūr ve mużaffer ħılıp iki cihānda ber-murād olasız āmin yā Mu‘in bi-ĝürmetihi seyyidi‘l-enbiyāi ve‘l-mürselin fi-mā ba‘dehū benim ĝözüm nūrı hemřirem eger bu ħarındařıñuz aĝvālimden su‘āl-i řerif olunur-ise du‘āñuz berekātiyle (61b) řiĝĝat-ı ber-vücūd olup dā’yimā dōřtlarūñ ve bā-ĝuşūř siz hemřiremiñizūñ ĥayr du‘aları evrādına müdāvemem üzere olduĝumuz ĥafti degildür ve daĥı benim hemřirem sizlere ĝāmil-i varaķa İlyās Aĝa ħutucusı ‘Āiře bula(?)²² ile iki řop dībā ve bir řop řerbeti ve bir miķdār ĥarĥıķ irsāl olunmıřdır řeref-i vuřūlinde luř idūp vuřūlin i‘lām buyurasız ve cigerüm pāresi oĝlum Aĝmed Aĝanuñ didelerin būs idūp du‘alar olunur anlara yevmi seksen aķçe müteferrika esāme (62a) alıvirdük bu cānibe gelmek gerekesiz ihmāl itmeyesiz ve size yol ĥarĥılıĝı için yüz on esedi irsāl olunmıřdır vuřūlinde tedārik ĝörüp bu cānibe ‘azīmet idesiz bizi intizārda ħomayasız bāķi ‘ömr ü devlet ber-ķarār

‘Amucaya mektūp řüretidür ‘İzzetlü ve meveddetlü ‘amucam Odabařı Ömer Aĝa ĝuzūrlarına dūrer-i taĝıyyāt u āfiyāt ve kemāl-i derūn ile selāmlar ve ĥayr du‘alar ħılınduktan soñra nedür ĝāl-i ĥāřırıñuz ve mizāc-ı pākiñuz řiĝĝatde midür dā’yimā ‘āfiyet ile ber-ķarār olasız (62b) eger ma‘den-i kerimiñuz temevvūc idūp aĝvālimizden su‘āl olunur ise bī-ĝamdillāhi te‘ālā emānlik üzere olup cümle dōřtānuñ ve bā-ĝuşūř siz ‘amucamuzuñ ĥayr du‘alarında olduĝumuz bī-iřtibāhdür ve aĝvāl-i sāyiremūzden su‘āl-i řerif olunur ise ĝāliyā ĝelūp Bursa řehrine daĥil olduĝ lākin deryāda gemilerimūz pārelenūp cümle eřyālarımız deryāya gidūp ‘üryāñ ħaldūķ bir taĥta üzerinde ħıķup selāmete iriřdük lākin kemerimūzde olan aķçeden esbāb alup varup Dilāver Aĝaya buluřup aĝvālimūz i‘lām itdük (63a) bize vāfir ĝayf idūp ba‘de ne miķdār zararımız oldu ise behāların bize in‘ām itdüler Ğaķ te‘ālā dūnyevī ve uĥrevī murādāt-ı maķřūdātların revā eyleye ĝāliyā anlarūñ yanındayız bize mektūb ĝönderdükde Bursada zā‘im ‘Ömer Aĝanuñ yanında Muřli Bege deyü taĝrīr itdüresiz bize vuřūl bulur öyle ma‘lūm-ı sa‘ādet olına ve ĥizmet-i řerifūñuzde olanlara ve ‘ařcı Ramażāñ Pařaya hezār muĝabbet ile selāmlar du‘alar olunur ħabūl mercūdur bāķi ‘izz ü rif’at müstedām

Geline mektūp řüretidür (63b) Bir ‘izzetlü ve meveddetlü ĝelinüm Sāyime Ğadın ĝuzūrlarına envā‘-ı iřtiĝāl ve muĝabbet-i derūni birle kemāl-i bī-intiĝā ile selām-ı firāvān olunduĝdan soñra nedür ĥāřırı mūbārekeñuz eyüler ve hōřlar mısız dā’yimā eyülüklerde ħā‘im olasız āmin ve eger bu babañuz aĝvālimden su‘āl olunur ise bi-

²² Bu kelime “bula” şeklinde okunabilmıřtir.

ğamdiillāhi te'āla şıġġat üzre olup leyli ve'n-nehār hayr du'ālarıñuzda olduğumuz püşide buyurilmaya ve dañı oğlumuz yoldaşñ bu şarafa gelüp bizde üç gice (64a) yatup ba'de çiftliklerine revāne oldılar bize emānet itdiler imdi varağa vuşūlünde bir 'araba tutup gelür komşucuklar ile ve oğlum 'Abdü'l-Mu'ın Ağa ile çalkup bu canıbe gelesiz bākī kalan esbāb ve sayir eşyaları cümlesini biz getürdüz ve evi dañı Boşnaç Ğüseyin²³ Bege sipariş idesiz anlar bize eyüce ādeme virüp fidanları ve fıskıyyeyi bir hoşça gözetünler ve orta odayı döşedüp anda sākin olsunlar kira lāzım degil hemān müstakīm (64b) ādem olsunlar öyle ma'lūm olına ve yine her ne şariķle olur ise āyende ile beyān buyurasız bākī ed-du'ā

Bir kimesne aġasına mektüpdür 'İzzetlü ve devletlü ve bu bendelerine merġametlü efendüm velī-ni'metüm sulşānum ġazretlerinüñ hāk-i 'izzetlerine yüzler sürüp hezār i'zāz u ikrām ve tevķir-i ihtiram birle dürer-i da'vāt-ı şāfiyāt ve ġurer-i teslīmāt u āfiyāt-ı meveddet-nümün ü ithaf u ihdā kılındukdan şoñra nedür mizāc-ı şerīfñüz ve şab'-ı laşīfñüz eyüler ve hōşlar mısız dā'yimā Ğaç subhānehu ve te'ālā (65a) ol mübārek vücūd-ı şerīfñüz hāşā vü hatarlardan mansūr u mużaffer eyleyüp cümle a'dañuz maķhūr u münhezim olalar āmīn yā Mu'ın fi-mā ba'dehü eger baġr-ı kereminüz hōş ve mihr-i mürüvvetñüz hūrüş idüp bu bende-i bī-vücūdları aġvālınden zerre ve şemme miķdārları tefaġġus-ı şerīf erzānī buyurılır ise bi-ğamdiillāhi'l-Meliki'l müste'an şıġġat-ı ber-vücūd olup gice ve gündüz sulşānımuñ hayr du'āları evrādına meşġul ve didār-ı şerīflerine ne mertebe iştiyākımız olduğı ancak ol (65b) kerīmü's-şāna ma'lūmdur ve dañı benüm velī-ni'metüm bu bendelerine sifariş buyurdıñuz meşālīġi vücūda getürdük lākin sulşānımuñ himmet-i 'āliyyeleri berekātiyle ešrafda poliçe²⁴ olan aķçaları dañı cem' idüp ve çayırdı olan aşları ve dört 'aded çādırları ve altı dāne mükemmel seyis hāneleri üç dāne köleyi ve cariyyeleri çoçulara koyup 'an-ķārīb varmak şudürundayuz hemān du'ā-yı ġayrıñuzdan ferāmuş itmeyüp pāzār ġünü karşı çıkup bizi (66a) Ğaşeki deresinde bekleyesñüz şöyle ma'lūm olına ve cümle hīzmet-i şerīfñüzde olanlara derünī selāmlar ve du'ālar olunur ķabül mercūdur ve bu şarafda olan bendeleri dañı hāk-i 'izzete yüzler sürerler ķabūli luşīñuza rāci'dür bākī 'ömr ü devlet müstedām bād bi-rabbi'l-'ibād bi-ġaķķı'n-nün ve's-sād

Deyn temessüki şüretidür vech-i taġrīr ġurūf-ı temessük oldur kim 'izzetlü birader-i 'azīzum Receb Çelebide ķarż-ı şer'iden on bir buçuķ ġuruş ġaķķım olup vācibü'l-edā lāzımü'l-ķazā (66b) deynümdür deyü iķrār ve i'tirāf itmegin ol ecilde şuhūdlar muvācehesinde işbu temessüki taġrīr idüp biñ seksen iki senesinde biñ seksen üç senesine varınca edā itmek şarşıyla taġrīr olunup işbu temessüki yedimize vaz' olunmuşdur taġrīren fi-evāñir-i şehr-i şevvāli'l mükerrrem şuhūdü'l-ġāl Mehemmed Beg 'Ali Aġa Dilāver Paşa

Teyzeye mektüp şüretidür 'İzzetlü ve mürüvvetlü çeşmüm çerāġı deyzem Gevher ķadın ġuzurlarına iştiyāk ve ġasret birle bī- nihāye selāmlar ve hayr du'ālar idüp (67a) selamlar ve hayr du'ālar idüp hāl-i hāşırñuzı su'al iderüz ķabül mercūdur eger mürüvvetñüz temevvüc idüp şaraf-ı aġvālimüzden su'al olunur ise elġamdulillāhi te'ālā şıġġat üzre olup rüz u şeb hayr du'ālarıñuzda olduğumuz nihān degüldür ve dañı benüm deyzem bizüm Ğaydar Aġada olan eşyalarımız sizler alup ġıfz idüp şaķlayasız şanduk içinde yigirmi şariķ ve bir dāne ķavuk

²³ "Hüseyn" kelimesi "Hüseyn" şeklinde imla edilmiştir.

²⁴ Poliçe kelimesi metinde poliçe olarak yazıldığından düzeltilmiştir. "Poliçe: 1. Havale senedi. 2. Bir kişinin, belirli bir zamanda belirli bir kimse emrine, miktarı belli bir meblaġ ödenmek üzere bir kişiye hitaben yazdığı bildiri.3. Bir kişinin bulunduğu yerde aldığı veya verdiği parayı diġer mahalde teslim edilmek ya da alınmak üzere oradaki ortaġına veya kendi adamına gönderdiği borç senedi." (Osmanlı Tarih Sözlüğü, s. 531.)

üç top kumâş iki şöp çuğa elli beş yağlık ve sekiz dâne altun otuz beş gürüş (67b) sekiz zolaşa²⁵ ve yigirmi düğme vardır defter ve mektüp mücebince ğıfz u ğıraset eylesesiz ve aña göre bize şığğat haberinüzden ve şandığı size teslim itdüklerinden bize bildüresiz ve oğluñuz Bekir Çelebiye selâmlar ve du‘âlar olunur kabûl mercüdur ve säyir bizi bilen döstlara derünî selâmlar olunur kabûl mercüdur bâķī ed-du‘â

Dosta nâme şüretidür Ey benüm şâğib cemâlüm kaşı hilâlüm lebi zülâlüm fikr ü ğayâlüm ref‘-i melâlüm cihânda varum ebrûsı kemânum (68a) mihr-ile mâhum mâh-ı tâbânum serv-i ğıramânum cân u cânânum cân içinde cânüm ‘ömrüm varı çeşmüm çerâğı âh eliñde vâh eliñden feryâd elinden kime feryâd idem feryâd eliñden benüm ‘âlemde varum sulşânüm eger bu derd-mend-i efgendüñ ağvâlıñden su‘âl iderseñüz ol zamândan berü ne ğicemüz ğice ve ne gündüzimiz gündüzdür ğayâlün eglencem olmışdur gel ey nâme bugün sulşânuma var yüziñi yire sürüp cânânuma var varıcağ eşigine kıl du‘âlar oķı dergâ (68b) hına medğ ü senâlar mübârek yüzini çünkim ğöresin önünde yüziñi yire süresin dil ile vaşfa gelmez bu ğikâyet kim iderem fırâķuñdan şikâyet yüzüm altına döndi ğasretünñden ciger kıana boyandı fırkatünñden dilersen bulasın Ka‘be şevâbın viresin nâmenün şâfi cevâbın tamâm oldı benüm cânüm bu nâme kuşûrı var-ise tutuñ tamâma âh âh âh vâh vâh vâh

Bir âdem üveği kıız kıarındaşına mektüpdür ‘İzzetlü ve mürüvvetlü üveği hemşirem Şâfiyye (69a) kıadın ğuzurlarına fevķe‘l-ğamd envâ‘i dürlü selâmlar ve ğayr du‘âlar ‘arz idüp hezâr ta‘zîm birle ğayr du‘âlar olındıķdan şoñra Ğağ subğânehu ve te‘âlâ vücüd-ı şerîfiñüzi ğaşâlardan mansûr u mużaffer eyleye şaraf-ı ağvâlimüzden tefağğus olunur ise bi-ğamdillahi te‘âlâ şığğat üzre olup dâ‘yîmâ ğayr du‘âlarıñuzdayım ve ğâlîyâ Girit cezîresinden yârelü ğeldük Gelibolıda ğekîm tımâr eyledi bi-ğamdillâh bir pâre eyüce olduķ ‘an-kârîb varmağ üzreyem öyle ma‘lüm-ı (69b) sa‘âdet olına ve bu mektüp vuşûlunda bize ‘acele üzre bir mektüp ğönderesiz ve cümle bizi bilen döstlara selâmlar ve du‘âlar olunur teblîğ eylesesiz bâķī ‘ömr ü baĥt müstedâm

Bir âdem kölesine mektüpdür Oğlum Şahinü‘l-mükerrerem ba‘de’s-selâm inhâ vü i‘lâm olınan budur kim işitdüm kendü ğâlîñde olmayup ve bâğçeye muķayyed degilmişsin imdi bilesin kim seni muğkem döğüp ğakkından ğelürem ammâ ğoreyim seni başîret üzre olasın ve ğîzmetiñüze (70a) muķayyed olasın ve bâğçeye çiçek şoğanları ekisin bizde hemân varmağ üzreyüz eve bir ğöş ğîzmet eylesesin eger sözüñ tutarsañ varduķda seni âzâd iderem sözüñ şutmazsañ ğaķķuñdan ğelmem muķadderdür bilmiş olasın ve’s-selâm

Bir âdem dedesine ğönderdiği şüret-i mektüpdür ‘İzzetlü ve mürüvvetlü dedemiz el-ğâcc Nuğ Efendi ğuzür-ı ‘anber-bârlarına ve ğâk-i tütîyâ misâllerine yüzler sürüp selâmlar ve ğayr du‘âlar idüp nür-ile mülemma‘ olmuş ğâşırı mübâreke (70b) ñüzi eyüler ve ğöşlar mısız dâ‘yîmâ iki cihânda necât-ı Ħudâdan ğâlî olmayasız eger şaraf-ı ağvâlimüzden su‘âl olunur ise elğamdulillâhi‘l-Melik-i Vedüd şığğat üzre olup dâ‘yîmâ ğayr du‘âlarıñuz ğîzmetinde olduğum ğafî degüldür ve daĥı benüm dedem ğâlîyâ eski câmi‘de imâm olduķ ve evlendük ve bir aşşâr²⁶ dükkânına ğeçdük eger siz de bu şarafda ğeçinmek mümkün ise ğelesiz du‘ânuz berekâtiyle şâfamuz vardır imdi bizi âğâh eylesesiz ve säyir ‘aķârîb ü ‘asâyirlerimize (71a) bî-nihâye selâmlar ve du‘âlar olunur kabûl mercüdur bâķī ‘ömr ü devlet müstedâm

²⁵ Polonya’nın madeni parası.

²⁶ Metinde aksâr olarak ğeçmektedir.

Sulşân Murâd Şâh-ı ‘Aceme gönderdiği mektûpdur Zû‘î(?)²⁷-bahâdur eşlihi’l-Meliki’l-kâdir nâme-i hümâyûnum vûşul bulduqda ma‘lûm ola ki ‘atabe-i ‘ulyâma âdemleriñden Maqşûd nâm kimesneyi göndermişsiñ barışmaq murâd eylemişsiñ elçiyi bir kaç gün eglendürmeden murâd ba‘zı mesâliğimiz var idi ber-şaraf eyledük imdi barışmaq murâduñ ise ceddüm zamânlarından berü gükümetünde olan il memleketleri begler beglilerimize (71b) teslim eylesin ve ‘âdeten virile gelen peşkeşi sâl-be-sâl irsâl eylesin yok dirseñ sen bilürsin ‘asker-i derya-mişâl ile qalqup üzeriñe varmam muqadderdür soñra n’içün bildürmedüñ dimeyesin senden qorqana ata binmek ve kılıç kuşanmaq hâşâdur ve’s-selâm

Bir âdem kız qarındaşı kızına gönderür şüret-i mektûpdur ‘İzzetlü ve mürüvvetlü kız qarındaşum kızı Rûkiye Qadın guzûrlarına dürer-i du‘â-yı nürânî ve gurer-i esniye-i rûğânî iblağından soñra nice su‘âl idelüm eyüler ve hõşlar mısız dâ‘yımâ selâmetde ber-qarâr olasız (72a) eger dayıñuz ağvâlınden su‘âl olunur ise bi-ğamdillâhi te‘âlâ şıgğat[de] olup dâ‘yımâ hâyır du‘âlarıñuzda olduğumuz hafî degüldür ve dahî benüm rûğum pederiñüz eniştem guzûrlarına bî-nihâye selâmlar ve du‘âlar olunur qabûl mercüdur ve benüm rûğum eniştem bize ol şarafdan bir çift gâmmâm gömlegi ve iki maqreme irsâl eylesiniz ve dahî ne miqdâr hârc giderse i‘lâm idesiz ve mektûp tehi olmasun içün bir şırmalı maqreme irsâl olınmışdır ma‘zûr buyurasız bâkî ed-du‘â

Celepler ve gayırlar sarâya gönderdiği tezkiredür ‘İzzetlü ve mürüvvetlü qarındaşum (72b) lalamuz ‘Osmân Beg guzûr-ı şeriflerine derûn-ı dilden ve cân u gönülden selâmlar ve hâyır du‘âlar olunduqdan soñra nedür gâl-i şerifiñüz dâ‘yımâ dahî ‘âlî mertebelerde görmek naşîb ola âmîn ve dahî benüm lalam sizde ola[n] emânetleri gelvâcımız Meğemmed Çelebi ile gönderesiz qapuda tezkire cevâbına intizârdayuz ma‘lûm-ı şerif olına

Küçük kıızdan babasına mektûp Rûğ-ı pür fütûğum sevgili babacığım guzûrlarına yüzler ve gözler sürüp envâ‘-ı tekrîm birle selâmlar ve du‘âlar olup mizâc-ı pâkiñüzi (73a) su‘âl iderüz dâ‘yımâ ‘âfiyet üzre ber-qarâr olup güler cemaliñüz müstedâm olına eger bu şağire kıızcağızıñuz ağvâlınden su‘âl-i şerif olunur ise mübârek cemaliñüzden dür olaldan berü gice ve gündüz qapular gözedüp babam gelüyi diyü dîvâne şeklin bağladum mektûbıñuz gördükde yüzime ve gözime sürdüm bize vâfir hedâyâ göndermişsiñüz gelüp vuşul buldı Çaq ‘ömürler virsün lâkin ol esbâpdan kendüñüz gelseñüz dahî ziyâde maqbûle geçerdî imdi benüm sevgüli (73b) babacığum ne zamân gelürseñüz bize bildüresiz gâsretiñüz çekemez olduq bâkî ‘ömür ve devletiñüz müstedâm ola âmîn yâ Mu‘în

Qarı güveyigüne gönderdüğü mektûp şüretidür ‘İzzetlü ve mürüvvetlü güveyigüm Siyâvuş Ağa guzûrlarına derûn-ı dilden bî-nihâye selâmlar ve hâyır du‘âlar olunur ve hâşırıñuz su‘âl olunur dâ‘yımâ ‘âfiyet üzre ber-qarâr olasız ve ehliñüz dahî derûnî selâmlar ve bî-nihâye du‘âlar idüp hâşırı mübârekeñüzi su‘âl ider ve qabûl mercüdur (74a) ve dahî İbrâhîm Çavuşda ve Bekir Sipâhide ve kul oğlanı Muşşafâda muğzır başıda ve oturaqçı qapucıda olan aqçeleri cümle almışızdur ma‘lûm olına ve bu şarafda olan qomşucaqlar ve sâyirler selâmlar ve du‘âlar itmişlerdür qabûl mercüdur luşf idüp mektûb-ı dürer-bârıñuz dirîğ itmeyesiz bâkî ‘ömr ü ‘izzetde müstedâm temmetü’l-kelimât

